

1920, čís. 314 sb. z. a n., jest zcela nebo z části vyloučena. V tomto zákonném ustanovení, jak zpráva ústavně právního výboru o vládním návrhu zákona (tisk 4597) čís. 4656/1924 výslovně uvádí, spočívá též speciálně zrušení Šu 207 horn. zák. Pokud platů hornických se týká, jest pro budoucnost dána možnost exekuce na ně netoliko pro pohledávky výživného, nýbrž i pro jiné pohledávky. Zákon ze dne 2. července 1924, čís. 177 sb. z. a n., začal působiti dnem vyhlášení, t. j. dnem 2. srpna 1924. Napadené rozhodnutí stalo se dne 9. srpna 1924, tedy v době, kdy již § 207 horn. zák. byl zrušen. Měl proto soud rekursní při svém rozhodování o rekursu povinného k tomuto, v době rozhodování již platnému zákonnému stavu vzíti zřetel. Když tak neučinil a návrh vymáhajícího věřitele na zabavení mzdy povinného, 6.000 Kč ročně převyšující, zamítl a usnesení soudu prvé stolice, navrhanou exekuci povolující, změnil z toho důvodu, že výsada Šu 207 horn. zák. dosud platí, nepostupoval dle tehdy platného zákonného stavu a neposoudil věc správně, neboť nový zákonný stav platností zákona ze dne 2. července 1924, čís. 177 sb. z. a n., mezi tím přivedený, není novou skutečností, ke které by v druhé stolici nebylo lze přihlížeti, poněvadž v době rozhodování v prvé stolici zde ještě nebyla.

Čís. 4165.

Přípustnost pořadu práva (zákon čís. sb. z. a n. 4/1918) pro nárok na náhradu škody za neoprávněné prý zabavení dováženého zboží celním úřadem.

Stát zodpovídá za škodu způsobenou nezákonným výkonem veřejné moci na Slovensku jen tehdy, lze-li úřadu (orgánu), jenž škodu způsobil, přičítati zavinění a sběhl-li se případ v normálních poměrech.

Nedostatek povolení k dovozu není důvodem zabavení dováženého zboží, nýbrž jest zboží odeslati zpět odesílateli na jeho útraty a nebezpečí. Koncem roku 1919 nebyly na Slovensku mimořádné poměry.

O nároku na náhradu škody lze rozhodnouti bez ohledu na to, zda bylo již příslušným trestním (disciplinárním, správním) úřadem zjištěno, že dlužno přičítati zavinění tomu kterému státnímu orgánu.

(Rozh. ze dne 23. září 1924, Rv I 689/24.)

Žalobce, obchodník na Slovensku, domáhal se na Československém státu náhrady škody, ježto finančními orgány bylo prodáno zboží, došlé ho z Maďarska, proto, že neměl pro ně dovozního povolení. P r o c e s n í s o u d p r v é s t o l i c e (zemský civilní soud v Praze) žalobu zamítl, o d v o l a c í s o u d rozsudek potvrdil. D ů v o d y: Nesprávné právní posouzení shledává odvolatel v tom, že prvý soud nepoužil na tento případ právních obyčejů, na Slovensku platných, dle kterých stát ručí za zavinění svých úředníků a neuznal, že jde o nárok soukromoprávní. I t a i o n a výtku jest neodůvodněnou. Žalobce tvrdí, že jeho nárok jest soukromoprávním, poněvadž opírá jej o povinnost státu, který jako de-tentor vlnu převzal, aby mu ji opět vydal. Názor ten je mylný. V žalobě se sice tvrdí, že přednosta stanice dovolil žalobci, by až do zaopatření

dovozního povolení vlnu umístil v nádražním skladišti, leč o toto ujednání, byť i pravdivé bylo, se v tomto případě nejedná. Zde rozhodným jest jen úkon finančních orgánů, kteří zabavení převezené vlny předsevzali, a úkon finančního ředitelství v R., které nařídilo prodej zabavené vlny. Jen z těchto úkonů mohla žalobci škoda vzniknouti a proto jen tyto úkony mohou přijíti v úvahu. Oba tito činitelé předsevzali shora uvedené úkony, jako výkonní orgánové správy veřejné, státní moci. Vystupuje tu proto stát svými zřízenci jako nositel veřejné moci u výkonu svých výsostných práv a nikoli jako osoba soukromoprávní. Důsledkem toho nelze žalobní nárok posuzovati jako nárok na náhradu škody, vzešlý nesplněním smlouvy soukromoprávní, nýbrž sluší naň pohlížeti jako na nárok na náhradu škody způsobené nezákonným výkonem moci veřejné. Jest proto nárok žalobní veřejnoprávní a nikoli soukromoprávní povahy. A tu správně poukazuje prvý soud na ustanovení §u 92 úst. listiny, dle které stát ručí za škodu způsobenou nezákonným výkonem svých zřízenců jen tehdy, když jest tu zvláštní zákon, který mu tuto povinnost ukládá. Takového povšechného zákona však není. Poněvadž případ stal se na Slovensku a dlužno jej posuzovati dle platného zákona pro Slovensko, jest otázkou, zda pro Slovensko nebyl vydán zvláštní zákon, který by tuto povinnost státu ukládal a který by se na tento případ hodil. Než tu není zvláštního takového zákona, avšak nálezy soudu ustálily se tam jistě právní normy, dle kterých v některých případech uznána byla povinnost státu nahraditi škodu způsobenou orgánem státním nezákonným výkonem služby neb úřadu. Z této soudní praxe lze také vyčísti, že tyto právní normy lze užití jen v případech, vzniklých za doby normální, tedy jen v případech, podléhajících pravidlům normálního práva. Ale těchto předpokladů zde není. Žalobce sice tvrdí, že mu protiprávně a nesprávně provedeným prodejem finančního ředitelství způsobil škodu, neuvádí však v čem vlastně protiprávní jednání žalovaného eráru spočívalo, nýbrž jen odvolává se na § 7 minist. nařízení ze dne 7. července 1919. Ale žalobce neprokázal, že měl povolení k dovozu, ani že si je dodatečně obstaral a předložil, naopak z jeho tvrzení vyplývá, že je vůbec neměl. Proto finanční ředitelství právě ve smyslu §u 7 tohoto ministerského nařízení bylo oprávněno zboží za propadlé prohlásiti a jeho prodej veřejnou dražbou naříditi. Nelze proto mluvit o nějakém nezákonném výkonu. Zabavení stalo se v roce 1919, za doby bolševického vpádu maďarského, za doby válečné, kdy poměry nebyly normální a právní řád rozvrácen. Nelze proto ani na Slovensku povinnost ručení státu za jeho orgány z těchto pro Slovensko platných právních norem vyvoditi.

Nejvyšší soud zrušil rozsudky obou nižších soudů a vrátil věc prvému soudu, by ji znovu projednal a rozhodl.

Důvody:

Žalobce domáhá se náhrady škody způsobené prý mu nezákonným výkonem moci veřejné se strany finančního ředitelství v R. na Slovensku, úřadu (orgánu) to správního, a kotví tedy nárok ten svým původem v právu veřejném. Nastává nejprve otázka, zda věc ta patří na po-

řad správní ve smyslu Šu 2 čís. 6 zákona ze dne 2. listopadu 1918, čís. 3 sb. z. a n. či na mimořádný pořad soudní ve smyslu zákona ze dne 2. listopadu 1918, čís. 4 sb. z. a n., tedy v první stolici před zemský soud v Praze. Na pořad správní ve smyslu onoho zákona patří dle panujícího a nesporného náhledu ty věci, které některému správnímu úřadu v zákoně přikázány jsou k rozhodnutí, jinak patří každý veřejnoprávní majetkový nárok proti státu na pořad soudní dle zákona druhého. Na Slovensku (ani v historických zemích) nejsou nároky z nezákonného výkonu moci veřejné přikázány k řešení úřadům správním, zejména také nejsou ani úřady finanční povolány rozhodovati o nárocích, o jaký v tomto sporu jde, nýbrž dle soudní praxe ve zdejším rozhodnutí (čís. sb. 3279) doložené rozhodují o všech nárocích z nezákonného výkonu moci veřejné soudové, náleží tedy i tato věc před soud, nyní tedy v první stolici před zemský soud v Praze dle zákona čís. 4/1918. Jde tedy jen o to, zda jest žalobní nárok po právu. Věc posuzovati dlužno dle hmotného práva slovenského. Jak Nejvyšší soud již v onom rozhodnutí, na něž se zde odkazuje, podrobně vyložil, nastupuje v slovenském právu místo zákona, vyžadovaného v Šu 92 cit. listiny, k založení nároku tohoto druhu soudní praxe, t. j. normy vytvořené právotvornou činností soudů, a z této soudní praxe, v rozhodnutí tom vyčerpávajícím způsobem doložené, vyvodil Nejvyšší soud již tam právní pravidlo, že stát zodpovídá za škodu, způsobenou nezákonným výkonem moci veřejné jen tehdy, lze-li úřadu (orgánu), jenž škodu způsobil, přičítati zavinění a sběhl-li se případ v normálních poměrech v protivě k poměrům mimořádným za času války s nepřítelem zevním neb v dobách nepokojů vnitřních. K otázce »zavinění«. V Šu 7 návodu pro celní úřady ze dne 7. července 1919, čís. 48—304, jež bylo vydáno ministerstvem financí k provedení vlád. nař. ze dne 22. listopadu 1918, čís. 43 sb. z. a n. a jehož se obě strany dovolávají, stanoveno jest toto: a) zboží, došlé k celní revisi bez dovozního povolení, bude zadrženo; nepředloží-li strana povolení ani dodatečně, odmítne se přechod zboží přes hranice a zboží se zašle odesílateli zpět na jeho útraty a nebezpečí; b) zboží podloudným způsobem dopravované propadá a prodá se veřejnou dražbou dle předpisů důchodkových a peníze takto získané sčítují se jako důchodkové pokuty. Jde o to, zda stal se případ tak, že spadá pod ustanovení a) či tak, že spadá pod b). Odvolací soud praví, že žalobce neprokázal, že měl povolení k dovozu, nebo že si je dodatečně obstaral a předložil, naopak prý z tvrzení jeho vyplývá, že ho vůbec neměl, a proto prý finanční ředitelství ve smyslu cit. Šu 7 návodu bylo oprávněno, zboží za propadlé prohlásiti a prodej jeho naříditi. Avšak to je očividná mýlka, neboť to, že žalobce nepředložil povolení k dovozu, neopravňovalo finanční ředitelství k prodeji dle ustanovení b), nýbrž zboží dle výslovného předpisu a), pro ten případ daného, mělo pouze zasláno býti nazpět, aniž by puštěno bylo do vnitrozemí. K vyslovení následků b) bylo by třeba, aby odvolací soud zjistil, že zboží bylo podloudně dopravováno, čehož však neučinil. Právě však o to, jak to bylo, jsou strany na sporu. Žalobce tvrdí, že pouze neměl dovozního povolení a že proto bylo zboží zatím v nádražním skladišti v B. se svolením přednosta stanice uloženo a on poukázán, aby si povolení obstaral. Žalovaný erár oproti

tomu tvrdí, že bylo zboží postiženo strážníky za takových okolností, jím blíže vytčených, že bylo důvodné podezření, že se jedná o pašovaný tovar, že tedy dozorcí finanční stráže je zabavili a v staničním skladišti v B. uložili, o tom že sepsán činopis, zboží bez dopravního povolení přivezené prohlášeno za propadlé a prodáno dle ustanovení b), a výtěžek, činící po odražení odměn dozorců finanční stráže 30.201 Kč, později žalobci vydán. Nižší soudy následkem svého mylného právního názoru však vůbec nic nezjišťovaly, takže se neví, která strana má ve skutkovém ohledu pravdu, a nelze tedy rozhodnouti. K otázce »normální poměry«. Proč by případ, jenž se stal v říjnu 1919, měl býti pokládán za případ mimořádných, nenormálních poměrů, není dosud na jevě. I v tom směru měla tedy věc býti vzata stranami na přetřes a pak rozhodné okolnosti býti zjištěny. Ke všemu dlužno však dodati ještě toto: Jak z případů soudní praxe v onom zdejším rozhodnutí uvedených plyne, přiznána byla náhrada škody, když zavinění bylo zjištěno příslušným četnickým, pokud se týče trestním, pokud se týče vojenským soudem, i jde tedy o to, zda není podmínkou nároku, má-li býti přisouzen, aby napřed příslušným trestním (disciplinárním) soudem, pokud se týče příslušným správním úřadem bylo zjištěno, že zavinění tomu kterému orgánu státnímu přičítati dlužno. Na otázku dlužno odpověděti záporně. Dle §u 190 českého c. ř. s. možno přerušiti civilní spor, závisí-li rozhodnutí od právního poměru, jenž má býti zjištěn v zavedeném již správním řízení, a dle §u 191 lze přerušeni takové naříditi též, když rozhodnutí závisí od zjištění trestného činu. Obě tato ustanovení má však i slovenský civ. soudní řád v §u 234, jenže k tomu dodává, že není-li řízení trestní (správní) ještě zavedeno, postará se soud o zavedení trestního řízení z úřední povinnosti, pokud se týče uloží straně k zahájení správního řízení lhůtu, takže si vždy náleží trestní (správní) může opatřiti, což ovšem českému soudu, jenž zejména také stranu nemůže nutiti, aby správní řízení zahájila (§ 190 c. ř. s. českého), možno není. Na tento rozdíl tedy svěsti jest onen předpoklad trestního nálezu v uvedené soudní praxi a nelze jej tedy považovati za formální podmínku nároku žalobního, protože i dle slovenského práva mohl a může si soud o příslušné trestní neb správní otázce rozhodnouti sám.

Čís. 4166.

Ochrana důvěry ve veřejné knihy.

Stačí, zachová-li nabyvatel nemovitosti co do zjištění knihovně nevážnoucích závad opatrnost, jež dle zvyklostí poctivého a bedlivého právního styku jeví se býti nutnou.

(Rozh. ze dne 23. září 1924, Rv I 1134/24.)

Žalobkyně domáhala se na žalované společnosti uznání, že jí přísluší právo chůze a jízdy po soukromé cestě, připsané vlastnický žalované společnosti, a odůvodňovala žalobní nárok tím, že právo služebnosti vydržela. Žalovaná namítla, dovolávajíc se důvěry ve veřejně